

Torsdagscafé om forældresamarbejde

**BUPL Storkøbenhavn
12. maj 2022**

**Pernille Juhl, Lektor, Ph.d.
Roskilde Universitet**

Tidsramme: kl. 18-20

- Familiens og daginstitutionens opgaver og ansvar
- Nye lovkrav – hvordan udfordrer det tillid?
- Eksempel fra en på-vej-hjem-fra-børnehave-situation
- Forældres perspektiver på samarbejdet
- Workshop:
 - Jeres erfaringer med forældresamarbejde
 - Hvad kan vi lære af forældres perspektiver?

Familien på den politiske dagsorden

- 1980'erne: Sikre gode vilkår for at familien kan sikre børns sunde psykiske udvikling ('familiedeterminisme')
- 1990'erne: Sikre frie rammer for forældre, så de kan træffe gode (frie) valg
- 00'erne: Sikre opsporing af udsatte børn
- 10'erne: Familien skal understøtte den institutionelle dagsorden ('familiedeterminisme' igen men på nye måder)

Daginstitutioner som politiske dagsorden

- 1990'erne: Supplement til familien. Daginstitution og familie ses som forskellige steder med forskellige opgaver.
- 00'erne: Fokus på kvalitet og dokumentation i pædagogisk arbejde
- 2010 -: Fokus på opsporing og tidlig indsats (inkl. styrke børns 'læringsparathed' så tidligt som muligt)
- Aktuelt: Pædagogers opgaver rækker ind i familien

Social ulighed ansues som læringsulighed

- Læring og styrkelse af især sprog som vigtig del af tidlig indsats og børns livschancer
- "Heckman-kurve" argumenterer for at tidlig indsats giver større økonomisk afkast senere
- 1000 første dage og 'Windows of opportunity' bringer familien i spil som hjemmelæringsmiljø

Dagtilbud - politisk 'universalmiddel'

Effekt på:

- Sociale problemer
- Negativ social arv
- Integration
- Ulighed
- Konkurrenceevne

Hos forskellige kategorier af børn:

- Etnicitet
- Familiestruktur (fx skilsmissebørn)
- Socialt udsatte

Konsekvenser for fokus i forældresamarbejde:

- Læring/træning af funktioner (fx sprog, motorik) hjemme
- Fokus på børns parathed til skift (skoleparathed, børnehave)
- Integration – særlige værdier introduceres (envejs)

Omsorgsopgaven for børn er sammensat

- Børn bevæger sig på tværs af dagtilbud og familie, **men det gør de voksne ikke.**
- Vi kan ikke forstå børns udviklingssituation og støtte dem, hvis ikke vi kigger på det samlede hverdagsliv og samarbejder
- Vi må derfor se børns trivsel og udvikling som en **sammensat omsorgsopgave** i en 'omsorgskæde' (Andenæs, 2011)
- Tillid mellem parter er forudsætning for at kunne give og modtage omsorg
- Er der rum til daglige udvekslinger mellem forældre og pædagoger? Og går informationerne begge veje?

Tillid som værdi i samarbejdet

Uddrag fra to institutioners hjemmesider:

”...der lægges vægt på et åbent og positivt forældresamarbejde med forståelse for og tillid til hinanden”.

”... en vigtig del af et barns liv i en institution er samarbejdet mellem forældre og personale. Basale følelser som tillid, tryghed og tiltro til personalet skal være til stede hos forældrene...”.

Tillidsimperativ

- Gensidigt tillidsarbejde fra både forældre og pædagogers side: Begge parter gør en indsats for, at den anden part har tillid til dem.
- Pædagoger lægger stor vægt på konsensus og på at skabe uformelle, magtneutrale og venskabelige relationer til forældrene, så 'den gode stemning bevares' (Høyrup 2018, p. 37).
- Forældre har generelt udbredt tillid til pædagoger.

Krydspres som udfordrer tillid

- På den ene side: stærke diskurser om, at samarbejdet skal bygge på tillid, og være præget af konsensus og ligeværdighed.
- På den anden side er der kommet flere regler for, hvordan samarbejdet skal foregå, hvad det skal omhandle, og hvordan pædagogerne skal kontrollere forældrene i forhold til, om de udfører (deres del af) omsorgsopgaven godt nok.
- Krav til at læring er fokus i samarbejdet tager tid fra andre ting; fx udvekslinger om trivsel.

3 eksempler på lovkrav -> Nye opgaver

- Barnets Reform – opsporing (2011)
- Nye styrkede læreplaner, læring på tværs af hjem og dagtilbud (2018)
- Obligatorisk læringstilbud (2019)

3 eksempler på lovkrav -> Nye opgaver

- Barnets Reform – opsporing (2011)
- Nye styrkede læreplaner, læring på tværs af hjem og dagtilbud (2018)
- Obligatorisk læringstilbud (2019)

Nye krav til forældre og pædagoger

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene og børns læring”

”Forældre har således også et ansvar for at samarbejde med dagtilbuddet og i øvrigt holde sig orienteret og bakke op om det arbejde, der foregår i dagtilbuddet i forhold til barnets og børnegruppens trivsel og læring” (forarbejder til loven).

”... dagtilbuddet skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem”

”Dagtilbuddet skal vejlede forældre i at understøtte barnets læring i familien”

Kilde: Dagtilbudsloven § 8, stk. 6

Uafklarede grænser

- Pædagoger føler at de overtræder en usynlig grænse når de giver hjemmelæringsopgaver med hjem.
- Pædagoger føler sig overvåget og indirekte kritiseret af forældre.
- Forældre lægger mest vægt på barnets velbefindende, omsorg og tryghed i vuggestuen.
- Pædagoger synes, at nogle forældre 'hænger for længe' ved aflevering.
- Pædagoger synes, at nogle forældre bliver for kort tid om eftermiddagen når der læringsaktiviteter skal introduceres.

Forældres viden som vigtigt bidrag til pædagogisk arbejde

- Forældre har en særlig viden om deres barn, som kan inddrages i en fælles udforskning af vanskeligheder i børnegruppen
- Og forældre har brug for jeres viden om børnenes sociale liv i dagtilbuddet

Tegn på omsorg

”Vi ved jo egentligt ikke, hvad der sker i de 8 timer... så intet nyt er jo godt nyt, ikke? (griner lidt). Og så kigger man jo efter, når man henter; er bleen tung eller let, er tøjet tørt, er næsen blevet tørret eller fuld af indtørret snot... alle de ting er jo med til at give mig en idé om, om der overhovedet er nogen, der har set mit barn i løbet af dagen.... Om nogen har taget sig af hende”.

Tegn på læringsaktiviteter

”Formålet er at få forældrene motiveret for at læse hjemme. Men det handler jo ikke bare om at sætte sig ned og få læst den bog. Det handler jo at bruge materialet og læsemetoden rigtigt. Og virkelig bruge tid på det. Prioritere det. Vi ved, at hvis vi skal rykke børnenes sprog, så skal vi have forældrene med. Problemet er jo at det er svært at vide, om de faktisk gør det”.

”Vi prøver at lytte efter om forældrene kender billederne vi hænger op fra bogen og hvis de genkender det, så ved vi at de har brugt bogen hjemme”

Eksempel fra børn og forældres sammensatte hverdagsliv

- Emil 4 år bor alene med sin mor
- Socialt udsat familie
- Emil er hele tiden ‘på kanten af børnefællesskabet’ i børnehaven
- Særlige problemforståelser retter sig mod Emils individuelle udvikling og familiens baggrund:
 - Manglende grænser
 - Sociale kompetencer er under niveau
 - Sprog er under niveau
- Fokus på sprog og ‘opdragelse’ og kontakt mellem mor og barn i forældresamarbejdet

Hente-situation: her skal forældre overtage omsorgsopgaven

Da Emils mor finder Emil og mig på børnehavens legeplads, har han igennem et stykke tid forgæves forsøgt at komme med i en leg med blandt andre Patrick. Emil går mut rundt for sig selv. Jeg sidder på en bænk i nærheden. Moren går hen og siger hej og forsøger at give Emil et knus. Han vrister sig fri og løber. Moren går efter ham og til sidst 'fanger' hun ham inde i garderoben. Hun siger, at han nu skal komme, og at hun ikke gider vente mere. Hun tager Emil i hånden. Han vil have hjælp til at hente sin madkasse. Moren bliver irriteret og siger, at han sagtens selv kan. Da Emil er klar, siger han: 'Jeg vil lege med Patrick'. Moren: 'Nej, ikke i dag, det har vi ikke aftalt.' Emil: 'Jamen du kan bare ringe'. Moren: 'Ja, vi må aftale det her en af dagene. Kom nu går vi'.

Konflikten fortsætter på vej hjem:

Emil sækker bagud med cyklen og har sænket hovedet. Nina kalder på ham. Moren, der nu er tiltagende irriteret, siger: 'NU skal du altså komme! Nu vil jeg gerne hjem.' Emil græder og råber: Jeg VIL lege med Patrick!'

Da vi er kommet hjem, eskalerer konflikten mellem Moren og Emil, fordi Emil ikke vil stille sin cykel ind i skuret. Han bliver i stedet sendt ind på sit værelse. Denne konflikt ender derfor med, at de begge må opgive det, de ville; Emils' mor må opgive tanken om en hyggelig og afslappende eftermiddag, og Emil må opgive at komme til at lege med Patrick.

Forskellige hverdagslivskontekster og interesser skal forenes

- Moren glæder sig til at komme hjem og hygge sig med Emil efter en lang dag
 - Moren bliver irriteret og synes Emil er urimelig: Han har jo leget hele dagen i børnehaven, så hun ser ingen grund til at lave legeaftaler.
 - Moren prøver at være konsekvent og tydelig over for Emil
 - Emil har hele dagen forsøgt at komme med i en leg. Nu forsøger han igen – denne gang ved at inddrage sin mor
 - Emils sociale liv og engagementer er ikke i fokus når moren henter Emil i børnehaven
- ... så moren **ved ikke**, hvorfor Emil er i dårligt humør og 'på tværs'.

Forældres perspektiver

- 93% ud af ca. 1.200 forældre svarer i en spørgeskemaundersøgelse, at de er meget tilfredse med samarbejdet med deres børns pædagoger
- 61% af forældrene efterspørger vejledning fra pædagoger til at styrke deres børns relationer

Kilde: EVA, 2016

Hvad vil forældre (ikke) vejledes om?

- 70 % af forældrene svarer, at de ikke vil have vejledning i basal omsorg (fx søvn, mad, sengetider) og opdragelse (EVA, 2016)
- Forældre efterspørger nye idéer men ikke opgaver eller krav
- Forældre efterspørger eksempler fra barnets hverdag i institutionen: hvad har barnet lavet og med hvem? Har der været konflikter? Hvad med mad og søvn (vuggestuen)?

Hvad havregrød kan lære os om forældresamarbejde

- Problem: Anton trives ikke i vuggestuen. Indkøringen er svær. Han vil ikke spise og sove.
- Udforskning af det, Anton er en del af hjemme – hvad er han vant til hjemme?
- Moren ses som vidensresource
- Havregrød som eksempel på almen problematik i forhold til at bevæge sig på tværs af forskellige kontekster i hverdagslivet.

Pointer

- Moren inddrages som en del af løsningen
- Hendes særlige viden om Anton er noget, der er vigtigt for pædagogernes arbejde
- Antons manglende trivsel i vuggestuen tolkes ikke som 'tegn' på at noget er galt i familien
- Pædagogerne kan skabe forandring i vuggestuen, som kan række ind i hjemmet ved at udforske problemet *sammen med* moren

Mini-workshop

- Hvilke traditioner har I for at samarbejde med forældre? Hvilke muligheder for deltagelse giver det forældrene?
- Hvilke konkrete erfaringer med forældresamarbejde har I haft den seneste uge? Hvad var i fokus? Hvorfor?
- Hvad kan vi bruge forældreperspektiver til i det pædagogiske arbejde med forældresamarbejde?
- Hvilke rum er der til daglige udvekslinger mellem forældre og pædagoger? Hvad handler udvekslingerne typisk om?
- Hvilke rum er der i vores institution for forældresparring? Dvs. muligheder for, at forældre kan snakke med hinanden om dilemmaer som forælder?

Opmærksomhedspunkter

- Forældre har en unik viden om deres børn, som I kan bruge
- **Men:** Forældre har begrænset viden om den del af barnets liv, der udspiller sig på jeres hjemmebane
- Forældre har derfor brug for viden om de konkrete situationer og dynamikker i børnefællesskabet
- Jeres og de andre forældres viden kan bidrage til at forældre kan udvikle deres forståelse af deres barn som 'én blandt andre'
- Eventuelt holde møder/arrangementer med grupper af forældre sammensat ud fra hvilke børn, der aktuelt leger sammen
- Fortælle forældre hvordan de løbende kan bidrage til at styrke børnefællesskabet og børns deltagelsesmuligheder
- Det handler altså om at bidrage til at børn udvikler deltagelsesmuligheder på tværs af deres livssammenhænge – herunder er fx sprogstimulering bare ét element

Afsluttende dialog

- Hvad tager vi med af nye indsigter?
 - Hvad er vanskelighederne?

Læs evt. mere her:

- Pernille Juhl et al (2015). "Jeg troede bare ikke lige, det lå ved mig...": Inddragelse af forældre i det tværfaglige arbejde om inklusion. I: Dansk Pædagogisk Tidsskrift, nr. 4, s. 34-42
- Danmarks Evalueringsinstitut (2016). Samarbejde mellem forældre og daginstitutioner. https://www.eva.dk/sites/eva/files/2017-09/Rapport_Samarbejde%20mellem%20for%C3%A6ldre%20og%20daginstitutioner_www.pdf
- Dorte Kousholt (2017): Samarbejde med forældre om børns fælles liv i institutioner. I: Kirsten Elisa Petersen; Torsten Erlandsen: "Pædagogen som myndighedsperson: en grundbog" Frederiksberg : Samfundslitteratur, s. 287 - 305.
- Juhl, P. (2021). Tillid i forældresamarbejdet i kontrollens skygge. Dansk Pædagogisk Tidsskrift, 2021(1), 72-86.
- Juhl, P. (2022): "På sporet af det gode børneliv – et børneperspektiv på tidlig indsats", Frydenlund Academic

Tak for jeres opmærksomhed!